

GOUDA GELETTERD

**Samen lezen, samen leren,
samen bouwen aan de
toekomst van Gouda**

De grootste club van Gouda

We zijn bij de Bibliotheek Gouda trots op ons jaarlijks stijgend aantal leden. We zijn de grootste 'club' van Gouda, met meer dan 20.000 leden. We blijven inzetten op die groei, maar vooral ook op een stijging van de uitleencijfers. Want méér lenen is méér lezen!

Meerjarenbeleidsplan bibliotheek Gouda (2025-2029)

INHOUD

Inleiding	4
Geletterd en geïnspireerd De stad Gouda, het centrum, de wijken	7
De wettelijke taken, het convenant van de branche & de landelijke codes	8
Missie, visie en waarden	9
Het netwerk van de Bibliotheek Gouda	10
Waar staan we in 2029? Doelstellingen 2025-2029	11
Gouda Geletterd: iedereen leesvaardig	16
Geletterd en geïnspireerd De Chocoladefabriek	23
Gouda Geletterd: iedereen informatievaardig	24
Gouda Geletterd: iedereen digitaal vaardig	30
Geletterd en geïnspireerd De Techniekwerkplaats	35
De inhoudelijke en organisatorische fundamenten van de bibliotheek	36
De financiële fundamenten van de bibliotheek	40
Meerjarenbegroting	44
Colofon	46

Inleiding

In het laatste jaar van dit meerjarenplan, in 2029, bestaat de Bibliotheek Gouda honderd jaar. Een eeuw leesplezier, van boeken en papieren kranten en kaartenbakjes om iets op te zoeken in de collectie tot – nog steeds, gelukkig – (digitale) boeken, online mogelijkheden om ze te reserveren en veel meer. Honderd jaar geleden begon de bibliotheek als een statige, muisstille leeszaal en de laatste tien jaar zijn we met de stadsvestiging in de Chocoladefabriek uitgegroeid tot een innovatieve, bruisende verblijfspot waar van alles te beleven is, te halen én te brengen. Sinds vijf jaar is ook onze aanwezigheid in de wijken weer uitgebreid – waarmee we (nog) dichter bij de Gouvenaars willen staan en samen met hen het aanbod per locatie verder willen ontwikkelen. En is er geen bieb in de buurt, dan zijn we te vinden in bijvoorbeeld een wijkcentrum, met spreekuren of taalcafé's.

Niet alleen onze locaties zijn uitgebreid, ook onze werkzaamheden en ons programmeringsaanbod zijn enorm verbreed de afgelopen jaren. Van doorgaande lees- en leerlijnen in het basis- en voortgezet onderwijs tot lesaanbod digitale geletterheid, techniek en technologie in de Techniekwerkplaats¹. En van inloopspreekuren in het Taalhuis² tot vragenuurtjes van het IDO (Informatiepunt Digitale Overheid)³.

De hedendaagse Bibliotheek Gouda is een transparante, verbindende netwerkorganisatie en de laatste jaren zijn er gemeentebreed verschillende meerjarige, strategische samenwerkingsovereenkomsten gesloten, waaronder het Taalakkoord en het Techniekakkoord. Er zijn fundamenten gelegd ter preventie en bestrijding van laaggeletterdheid. Onze inzet om (voor)leesplezier te bevorderen op scholen en in kinderopvangcentra is uitgebreid en onze aanwezigheid in panden waar we 'samenwonen' met andere organisaties zoals de Chocoladefabriek in het centrum, Van Noord in Bloemendaal en het BDC in Goverwelle heeft ontmoeting, dialoog en debat gestimuleerd.

De Wsob⁴, de wet op de bibliotheken waarin onze wettelijke taken beschreven staan, dateert van 2015 en de daarmee ingezette 'transitie' is dus even jong. Er is met de hierboven genoemde verbreding niet alleen veel veranderd. Er is ook veel geleerd. Met die opgedane inzichten bouwen we de komende jaren vol overtuiging verder. Waar het in de vorige periode over 'kansen en keuzes' ging, willen we in de komende jaren die gemaakte keuzes verder verankeren, verdiepen en waar nodig verbeteren. Dit meerjarenplan bevat dus geen nieuwe richting voor de

Bibliotheek Gouda. We blijven koersvast wat betreft onze doelstellingen en wendbaar en flexibel qua organisatie – zodat we makkelijk kunnen inspelen op actuele situaties en op de vragen en behoeftes van Gouvenaars.

Vanuit de kern van onze missie willen wij dat elke Gouwenaar leesplezier en een 'leven lang leren' omarmt. Niet omdat wij dat leuk vinden, maar omdat een zelfredzame, democratische burger in dit huidige tijdsgewricht niet zonder kan: zonder leesvaardigheid en zonder enig begrip van digitale vaardigheden is actieve deelname aan de hedendaagse maatschappij onmogelijk geworden. De Bibliotheek Gouda helpt en ontwikkelt samen met de gemeente, met partnerorganisaties en individuele Gouvenaars wat er nodig is voor een kansrijke start voor de jeugd en voor een gelijkwaardiger bestaan van alle inwoners in een inclusief, geletterd en geïnspireerd Gouda, waar iedereen kan meedoen.

Namens de medewerkers, vrijwilligers en de Raad van Toezicht van de Bibliotheek Gouda,

Erna Staal
directeur-bestuurder

1 Zie ook pagina 35. En bibliotheekgouda.nl/techniekakkoord
2 Het Taalhuis Gouda, opgericht in 2017. Zie bibliotheekgouda.nl/taalakkoord
3 Zie ook Kansen en keuzes, het meerjarenbeleidsplan 2022-2024 van de bibliotheek.
4 debibliotheken.nl/wsob en zie ook pagina 8.

Gouda is een prachtige stad met een rijke historie, gelegen in het midden van het Groene Hart. Een stad van vrijdenkers als Coornhert en Erasmus, van boekdrukker Jasper Tournay, lexicograaf Jacob Kramer en schrijver-dichter Leo Vroman – een stad waar gevoel voor geschiedenis, taal en verhaal, saamhorigheid en eigen(gereid)heid in het DNA van de inwoners zit.

Een groeiende stad met meer dan 76.000 inwoners op 1 januari 2025⁵. Een stad met een actieve lokale overheid, die niet achterover leunt tot de Rijksoverheid een beslissing neemt. Een stad waar stevig wordt geïnvesteerd in onder meer duurzaamheid, kansengelijkheid en bestaanszekerheid. Een stad waar korte lijnen zijn tussen bestuur, gemeenteraad, de culturele sector en het maatschappelijk domein en tussen alle organisaties onderling. Een stad met een historisch centrum waar alles op loopafstand ligt en dat omringd wordt door negen wijken – ieder met een eigen demografie. Bijna een kwart van de Gouvenaars heeft een migratieachtergrond⁶. Het gemiddelde bruto inkomen ligt een kwart lager dan het landelijke en het percentage laaggeletterden ligt dan weer een paar procent hoger dan dat gemiddelde. Een kleine stad met de nodige grootstedse uitdagingen – die vaak inventief en met een Goudse 'twist' worden aangepakt.

Een stad met een hechte sociale en culturele infrastructuur, waardoor we de dingen soms nét even anders kunnen aanpakken dan in andere gemeenten⁷. In deze stad vind je de Bibliotheek Gouda, waar we de dingen soms ook nét even anders aanpakken dan elders. Een bibliotheek die als sleutelpartner van de gemeente vol overtuiging meewerkt aan het verwezenlijken van de grote maatschappelijke en culturele opgaven van de gemeente zoals verwoord in de diverse nota's (Cultuur, Welzijn, Economie) en het bestuursakkoord van het college⁸. Een bibliotheek die mét en naast het reguliere werk met verve en slagkracht inspringt op actuele en onverwachte ontwikkelingen, zoals aangetoond tijdens de covidpandemie, Gouda 750 jaar of met de World Press Photo-tentoonstelling in de Chocoladefabriek. Dat willen we ook de komende jaren blijven doen.

Als we één ding met zekerheid kunnen zeggen, is dat er veel onzeker is de komende jaren. Zowel op politiek-maatschappelijk vlak als op het gebied van digitalisering van de samenleving, vergrijzing en klimaat – van globaal tot lokaal niveau, van mondiale oorlogen tot polarisatie en kansenongelijkheid in de Goudse wijken: de hedendaagse wereld is een onstabiel kruitvat. De Bibliotheek Gouda wil een baken zijn in die onzekerheid: een plek voor Gouvenaars waar ze zich welkom weten en waar ze ongeacht de vraag betrouwbaar (verder) worden geholpen.

⁵ mosaic.nl en cbs.nl

⁶ Zie ook De Tolkenpool, pagina 28.

⁷ Zie pagina 26 voor de Goudse invulling van het IDO.

⁸ gouda.nl/bestuur-en-organisatie/visies

De wettelijke taken, het convenant van de branche & de landelijke codes

Sinds 2015 zijn de functies van het bibliotheekwerk vastgelegd in de **Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (de Wsob)**. Functies waar de bibliotheek aan moet voldoen en die elke vier jaar getoetst worden tijdens een gedetailleerde certificering. De functies dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

1. ter beschikking stellen van kennis en informatie
2. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
3. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur
4. organiseren van ontmoeting en debat
5. kennis laten maken met kunst en cultuur

Per 2025 is de Wsob uitgebreid en hebben Nederlandse gemeenten niet slechts een bevorderingstaak, maar een zorgplicht voor bibliotheken. Gezamenlijk vormen gemeente en bibliotheek een visie op het bibliotheekwerk in de vorm van een vierjarenplan, waarin onder meer de beschikbaarheid en bereikbaarheid van de bibliotheekvestiging(en) is vastgelegd.

In het bibliotheekconvenant (en de daaruit ontwikkelde netwerkagenda)⁹ hebben brancheorganisaties VOB, SPN en KB de speerpunten voor de komende jaren vastgelegd. Bibliotheken zetten zich in voor:

- een geletterde samenleving (bevordering geletterdheid en leesplezier)
- participatie in de informatiesamenleving (digitale inclusie en digitaal burgerschap)
- een leven lang ontwikkelen (basisvaardigheden, blijvende inzetbaarheid en een leven lang leren)

Dit houdt onder meer in dat individuele bibliotheken financieel of met kennis en expertise uit de branche extra ondersteund kunnen worden bij de invulling van deze taken.

De Bibliotheek Gouda volgt de landelijke codes:

- de Code Cultural Governance (voor goed bestuur en toezicht)
- de Code Diversiteit en Inclusie (voor pluriformiteit en gelijkwaardigheid)
- de Code Fair Practice (voor rechtvaardige beloning en beroepspraktijk)

Missie, visie, waarden

MISSION STATEMENT

De Bibliotheek Gouda werkt samen met Gouvenaars aan een geletterde en geïnspireerde lokale gemeenschap, waar iedereen zelfredzaam en onafhankelijk, maar ook gezamenlijk en in verbinding met elkaar kan deelnemen en bijdragen aan onze steeds complexer wordende samenleving.

Missie

In de Bibliotheek Gouda komen de fysieke en de digitale wereld samen. Vanuit deskundigheid, expertise en enthousiasme helpen we mensen verder met lees-, informatie- en digitale vaardigheden. We moedigen aan tot leesplezier en een leven lang leren, in verbinding met elkaar. We zijn pionier in een continu veranderende samenleving en we zoeken waar mogelijk aansluiting bij de behoeften van de stad. Onze bibliotheek is een fijne, neutrale en veilige plek waar mensen elkaar ontmoeten en waar zelfontplooiing onbegrensd is. Met onze mensen en ons werk dragen we in hoge mate bij aan een inclusief, geletterd en geïnspireerd Gouda.

Visie

Door te lezen vergroot je je woordenschat, prikkel je je fantasie en verrijk je jezelf met taal en verhaal. Door te lezen heb je toegang tot verhalen, kennis en informatie die jij op jouw beurt kunt delen met een ander. Zo groeien je dromen en je kansen in de huidige, veeleisende maatschappij. Het netwerk van de Bibliotheek Gouda biedt een uitgebreide boekencollectie, (digitale) dienstverlening, een inspirerend platform voor ontmoeting en debat én deskundigheid

op het gebied van taalontwikkeling, leesbevordering, informatievoorziening, digitale geletterdheid, techniek en technologie. De Bibliotheek Gouda, met de stadsvestiging in de Chocoladefabriek en locaties in meerdere wijken, is een broedplaats waar iedereen welkom is en toegang heeft tot informatie, inspiratie en plezier. Samen met verschillende samenwerkingspartners voorzien wij in de behoefte van de stad om fysiek en digitaal met elkaar verbonden te zijn. Met onze mensen en ons werk dragen we in hoge mate bij aan een inclusief, geletterd en geïnspireerd Gouda.

Waarden

We doen ons werk vol overtuiging en vanuit een aantal vaste waarden. We zijn **nieuwsgierig** naar nieuwe ontwikkelingen en gaan **innovatief** en **duurzaam** te werk. We treden elke vorm van samenwerking **open**, **enthousiast** en **deskundig** tegemoet. Onze informatie en onze dienstverlening zijn **neutraal**, **pluriform** en **betrouwbaar**. Bij alles wat we doen staan onze leden, gebruikers en bezoekers centraal. En alles heeft een meerwaarde voor een inclusief, geletterd en geïnspireerd Gouda.

9 de bibliotheken.nl/netwerkagenda

Het netwerk van de Bibliotheek Gouda

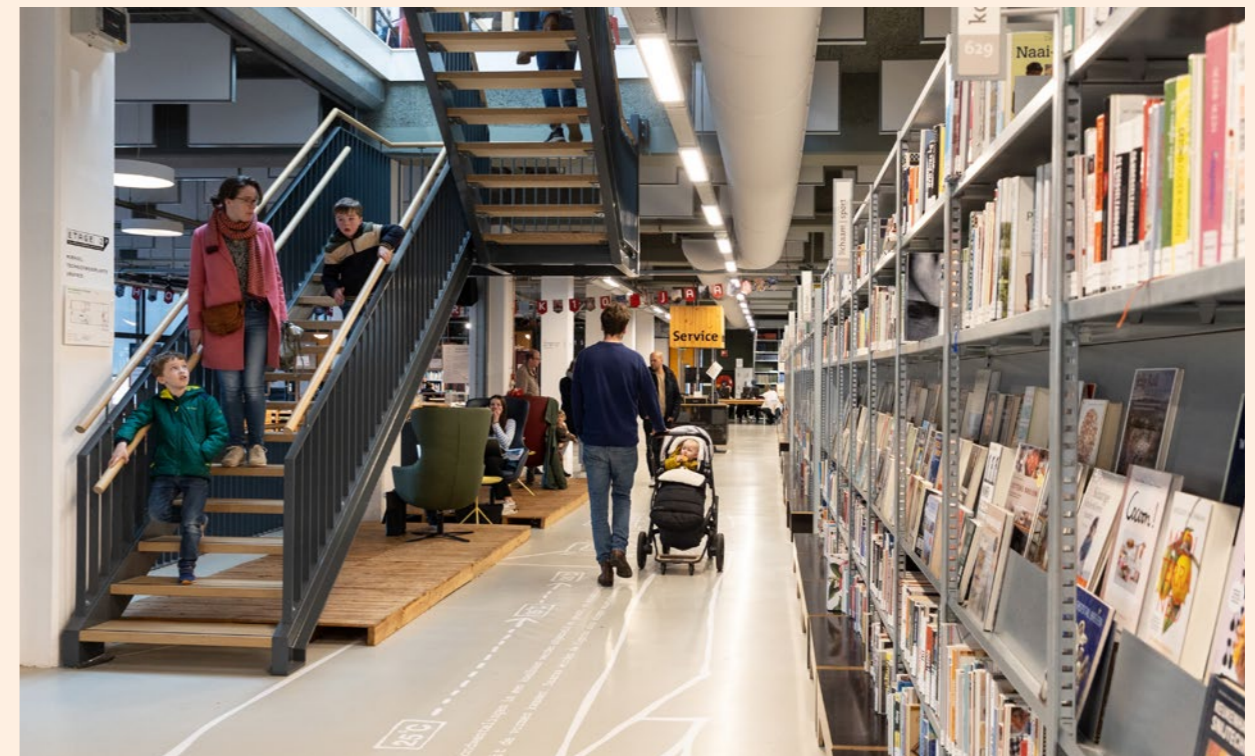
De Bibliotheek Gouda is al bijna honderd jaar geworteld in de stad met een vestiging in het centrum. De laatste jaren zijn we meer vertakt geraakt in de wijken, met onze kinderbibliotheken en onze onbemande uitleenpunten voor volwassenen. Met onze aanwezigheid, dienstverlening en programmering in ontmoetingscentra als Van Noord, het Nelson Mandelacentrum, het BDC en in de nabije toekomst Westergouwe (en wie weet Korte Akkeren), willen we in de haarvaten van de stad landen.

Waar staan we in 2029?

Doelstellingen 2025-2029

Alle Gouvenaars geletterd is een wensdroom. Er blijft altijd een groep kwetsbare mensen die structureel onze hulp en ondersteuning verdient. En zoveel mogelijk Gouvenaars meervoudig geletterd en geïnspireerd is ook niet iets dat je in vijf à tien jaar bereikt. Het gaat bij geletterd worden en blijven om gedragsverandering en dat is een zaak van intensieve samenwerking en van een hele lange adem. Op weg naar dat einddoel kunnen we wel veel barrières slechten en Gouvenaars de nodige handvatten geven voor een autonoom bestaan en een actievere bijdrage aan de lokale gemeenschap.

In de komende vijf jaar zetten we ons in om de volgende doelen¹⁰ te bereiken. De meeste werkzaamheden voeren we uit binnen onze exploitatiebegroting, die bestaat uit een jaarlijks geïndexeerde, structurele subsidie van de gemeente, aangevuld met projectsubsidies en onze eigen inkomsten. Voor een aantal ambities is aanvullende financiering nodig. Op pagina 40 t/m 44 is de concrete financiële uitwerking van onze plannen te lezen in de meerjarenbegroting.

10 Dit meerjarenplan is een plan op hoofdlijnen. De doelen worden uitgewerkt in concrete jaarplannen, beleids- en projectplannen – al dan niet met een projectfinanciering uit andere bronnen dan de exploitatiesubsidie. Hier uit voortvloeiende, met de gemeente afgestemde prestatieafspraken worden jaarlijks geëvalueerd en onze jaarverslagen en jaarrekeningen zijn in te zien op onze website.

Groei aantal leden én uitleencijfers

In 2029 weten álle Gouvenaars wat er voor hen te halen (en te brengen) is in de bibliotheek en in het Taalhuis. We groeien van 20.000 naar minstens 25.000 leden, waarmee ca. een derde van de Gouvenaars lid is. Daarnaast willen we stijgende uitleencijfers, want méér lezen is méér boeken lenen. We herzien in 2026 onze abonnementenstructuur met onder meer een gratis lidmaatschap tot 27 jaar en willen dat graag realiseren binnen de bestaande begroting.

Gouda geletterd

Gouvenaars kunnen dagelijks bij ons terecht voor structurele programmering (doorgaande leerlijnen, cursussen) en incidentele, culturele activiteiten rondom **leesbevordering** en **(voor)leesplezier**. We bieden programma's en activiteiten rondom **digitale geletterdheid, techniek en technologie**, van **basisvaardigheden** tot superactuele **AI-ontwikkelingen**. En we bieden hulp en ondersteuning bij het zoeken en vinden van de juiste **informatie**. Of dat nu om teksten gaat voor een opdracht op school of om contact met de digitale overheid. De meeste van deze werkzaamheden passen binnen de huidige begroting. Uitbreiding van Boekstartactiviteiten op consultatiebureaus en de Bibliotheek op school in het primair en het voortgezet onderwijs kan tot respectievelijk 10 en 3 scholen worden gerealiseerd, mits we een aantal 'losse' activiteiten laten vallen. Daarboven is extra formatie en dus extra financiering nodig. Voor innovatieve projecten, zoals Speltalent¹¹ in 2024, vragen we incidentele subsidies aan.

Gouda geïnspireerd

In de Techniekwerkplaats, dé plek voor innovatie en inspiratie, wordt iedereen (jeugd én volwassenen) uitgedaagd om vérder te denken en te doen met al datgene wat **technologie en taal** in de breedste zin – ook beeldtaal en programmeertaal – ons te bieden heeft. De komende jaren wordt de Techniekwerkplaats steeds meer dé broedplaats voor Gouvenaars om te bouwen aan de toekomst, van de eerste aanraking met techniek en technologie tot inventieve oplossingen van complexe, maatschappelijke vraagstukken; van leerlingen in het primair onderwijs tot de excellente studenten van bijvoorbeeld de Mandeville Academy. We streven naar een sluitende begroting vanaf 2025 (zonder extra projectgeld van de gemeente). Het reguliere, onderschoolse aanbod wordt bekostigd uit onze structurele financiering gecombineerd met inkomsten uit het onderwijs en andere gebruikers. Aanvullende, innovatieve projecten worden met incidentele subsidies gefinancierd.

Gouvenaars kunnen 'inspiratie op locatie' bij ons halen, maar ook bréngen. We programmeren met andere organisaties, maar ook met individuele Gouvenaars. Uit een literaire avond of een workshop robotica kan een 'community'¹² groeien, waar weer nieuwe ideeën ontstaan voor verdere programmering, ontmoeting, dialoog en debat. Deze interactie past binnen de huidige begroting.

Bieb in de buurt

De bezoekersaantallen in de **Chocoladefabriek** en Van Noord (beide vanaf de opening al indrukwekkend) hoeven van ons niet heel erg te groeien, maar de bezoekers die er al komen, willen we aanmoedigen intensiever gebruik te maken van ons aanbod én/of hun kennis met ons te delen. In de wijken waar we net begonnen zijn (Goverwelle, 2024) of gaan komen (Westergouwe, 2026), gaan we graag in gesprek met de wijkbewoners om het aanbod samen verder te ontwikkelen. Dat zijn arbeidsintensieve werkzaamheden, waar extra inzet van personeel voor nodig is. Hetzelfde geldt voor ruimere openingstijden en bemande service-uren in de wijken. Daar is uitbreiding van onze formatie en dus aanvullende, meerjarige financiering voor nodig.

Verbinding fysieke en digitale collectie en programmering

Behalve fijne, fysieke verblijfsplekken met toegankelijke en inspirerende culturele programmering bieden we Gouvenaars boeken- en tijdschriftencollecties én de toegang tot een digitale bibliotheek met e-books, luisterboeken en tientallen online cursussen. Dat fysieke en digitale aanbod willen we meer met elkaar verbinden – door middel van de modernste technieken en communicatie. Daarmee willen we het gebruik en de uitleen vergroten. Uitbreiding van collecties naar de wijken én verhoging van de uitleencijfers is niet geheel op te vangen binnen het huidige (krappe) budget en behoeft structurele aanvulling.

We werken samen

De samenwerkingsverbanden met de gemeente, met culturele, educatieve en welzijnsorganisaties en met het bedrijfsleven gaan we verder verankeren en ook onze contacten met individuele Gouvenaars leiden over en weer tot mooie ontwikkelingen. De 'communities' groeien (in de wijken) organisch verder, zoals participatie moet gaan. Ook dat past binnen de huidige begroting.

We werken duurzaam

We richten onze organisatie, onze werkzaamheden en onze gebouwen zo duurzaam mogelijk in. Van duurzame inzetbaarheid van onze personeelsformatie tot de verwerking van afgeschreven boeken. Daarbij laten we ons inspireren door de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. We kunnen hierbij een beroep doen op ervaringen, expertise en aanvullende financiering uit de branche.

11 Een serious taalgame ontworpen door VRSPACE i.s.m. de Bibliotheek Gouda, dat zonder begeleiding van personeel of vrijwilligers kan worden ingezet bij taalverwerving van nieuwkomers of peuters. Zie: Bibliotheekblad, jrg.28, nr 7, september 2024.

12 Zie ook pagina 13 en 21.

Samengevat:

In 2029 is de Bibliotheek Gouda dé plek waar we Gouvenaars (verder) helpen om meervoudig geletterd te worden en te blijven. Iedereen in Gouda wéét dan dat je bij ons terecht kan voor:

- **Leesvaardigheid**
Taal & verhaal/leesbevordering en leesplezier
- **Informatievaardigheid**
Waar vind je betrouwbare informatie en *wat* is betrouwbaar
- **Digitale vaardigheid**
Hoe vind je informatie

In onze culturele programmering en in de Techniekwerkplaats is ruimte voor verdieping, inspiratie en innovatie en bouwen we met taal, techniek en technologie gezamenlijk aan de toekomst van de Goudse gemeenschap.

We voorzien op meerdere locaties in fysieke, actuele en pluriforme boekencollecties en in fijne, bruisende verblijfsplekken voor ontmoeting en kennisdeling, dialoog en debat en kennismaking met kunst en cultuur. Die collecties en programmering geven we verder vorm in samenwerking met Gouvenaars.

Dit alles wordt geschraagd door een kleine, duurzaam ingerichte, deskundige organisatie met een stabiele financiële uitgangspositie.

Gouda Geletterd: iedereen leesvaardig

Gouvenaars die lezen beschikken over meer kennis, meer empathie, verbeeldingskracht en meer (digitale) vaardigheden. Ze hebben betere kansen op de arbeidsmarkt, ze zijn gezonder en communiceren gemakkelijker met familie, vrienden en officiële instanties¹³. Een groeiend aantal mensen, met name jongeren¹⁴, kan onvoldoende begrijpend lezen en komt daarmee op achterstand in onze steeds complexere maatschappij. Met alle gevolgen van dien voor hun gezondheid, hun sociale en economische positie.

De Bibliotheek Gouda wil de leesvaardigheid en het leesplezier vergroten voor iedereen, in één doorlopende lees/leerlijn in de hele onderwijsketen: van voorschoolse opvang, primair en voortgezet onderwijs tot educatie voor volwassenen. Ook de ouders en professionals – leerkrachten en pedagogisch medewerkers – kunnen op ons rekenen.

13 stichtinglezen.nl publiceert regelmatig onderzoeken over de positieve effecten van lezen.

14 Ca. 30% van de jongeren verlaat het vbo met onvoldoende taal- en leesvaardigheid om onafhankelijk te kunnen functioneren.

JEUGD 0-4/4-6 jaar

Voorschoolse educatie

Een kind dat dagelijks wordt voorgelezen, begint zonder taalachterstand aan school. De basiswoordenschat die in de eerste jaren wordt gelegd, werkt door in de rest van je leven, in het onderwijs en in je werk. De Bibliotheek Gouda draagt bij aan de ‘gemeentelijke gezinsaanpak’ door in te zetten op voorschoolse educatie met het landelijke programma Boekstart, BoekStartcoach en Boekstart in de Kinderopvang (BiK)¹⁵. De Boekstart-coach maakt, door aanwezigheid op consultatiebureaus, ouders bewust van het belang van voorlezen bij de taalontwikkeling van hun kind.

Culturele programmering

Naast de structurele aanpak in samenwerking met de kinderopvang, verzorgt de Bibliotheek Gouda op meerdere locaties wekelijks voorleesmomenten voor peuters en hun (groot) ouders/verzorgers. We doen, samen met de Brede School, mee aan de Voorleesexpress en we sluiten jaarlijks aan bij de Nationale Voorleesdagen met een feestelijk programma.

‘Zonder de deskundigheid vanuit de bibliotheek is het voor ons kindcentrum niet eenvoudig een goede inhoudelijke bibliotheek in te richten. Zoveel mensen, zoveel ideeën, alleen met de kennis van onze leesconsulent komt er daadwerkelijk een rijk aanbod en diversiteit bij onze kinderen terecht.’

Miriam de Man, Kindcentrum de Ontdekkingsreizigers

15 Op boekstartpro.nl is meer achtergrondinformatie te vinden over Boekstartprogramma's.

De ‘gezinsaanpak’ wordt gefinancierd uit een jaarlijkse projectsubsidie.

16 debibliotheekopschool.nl

JEUGD 6-12 jaar

Onderschoolse educatie

Jaarlijks komen er honderden klassen uit het primair onderwijs naar de bibliotheek voor het ‘klassikaal lenen’, maar de Bibliotheek Gouda gaat ook naar de scholen toe. Aansluitend op het BiK-programma volgt het landelijk ontwikkelde ‘de Bibliotheek op school’ (dBos)¹⁶. Daarbij verzorgt een leesconsulent van de Bibliotheek Gouda, in samenwerking met de school, de aanschaf en het onderhoud van een boekencollectie op school. Samen met de leescoördinator van de school wordt een plan opgesteld om het (voor)lezen zowel onder kinderen als onder de leerkrachten en ouders te bevorderen. De voortgang wordt aan het eind van het schooljaar gemonitord voor een landelijke benchmark. In 2024 had de Bibliotheek Gouda een samenwerkingsverband op zeven PO-scholen. We willen dit aantal de komende jaren graag uitbreiden. Daar zitten financiële consequenties aan. (Zie de toelichting bij de meerjarenbegroting op pag. 41)

Culturele programmering

Naast de structurele leesbevordering worden leesplezier en creativiteit voor deze leeftijdsgroep ook het hele jaar door aangewakkerd door middel van tal van activiteiten. Soms op de scholen zelf, maar vaak ook in de bibliotheek: bezoeken van kinderboekenschrijvers, theater- en filmvoorstellingen, voorleeswedstrijden, virtual reality belevingen en veel meer. We sluiten aan bij landelijk bekende programma's als de Kinderboekenweek en Zomerlezen.

JEUGD 13-18 jaar

Onderschoolse educatie

Een derde van de leerlingen in Nederland start de middelbare school met een te laag leesniveau. Met name de jeugd in het VMBO is kwetsbaar, maar ook op de HAVO/VWO is de woordenschat bij een groot percentage van de jongeren van een bedenkelijk niveau. De Bibliotheek op school komt ook in het voortgezet onderwijs. In 2024 had de Bibliotheek Gouda een samenwerkingsverband met twee VO-scholen. Dat aantal willen we van harte uitbreiden.

Culturele/incidentele programmering

Ook VO-scholen zijn welkom voor klassikale bezoeken aan de Bibliotheek Gouda. Speciaal voor de Chocoladefabriek ontwikkelden we een ‘serious game’¹⁷ waarmee leerlingen wegwijs worden gemaakt in de collectie. Die is sinds twee jaar uitgebreid met een speciale ‘Young Adult’-hoek in de Chocoladefabriek, met onder meer een Manga-collectie en Engelstalige YA-boeken. Verder sluiten we aan bij landelijke programma’s als READ2ME¹⁸ en Nederland Leest Junior¹⁹.

Je zou ze bijna vergeten, te midden van alle aandacht voor achterstandsscholen, laagtaalvaardigen en andere kwetsbare doelgroepen, internationale schakelklassen, etc: de (hoog) begaafde jonge veellezers en de dóórlezers, voorlezers en herlezers onder de theoretisch opgeleide (jong)volwassenen. Ook voor hen wil de Bibliotheek Gouda een inspirerende plek zijn.

De culturele programmering in de Chocoladefabriek biedt voor elk wat wils, maar richt zich voornamelijk op volwassenen: cursussen filosofie en AI, literaire ontmoetingen en leesclubs, de geschiedeniscolleges in samenwerking met het Streekarchief Midden-Holland, enzovoort. De behoeften van geïnteresseerde jongeren hebben we nog niet goed in beeld. Daar willen we een plan voor maken, dat bijdraagt aan de doelstelling van de gemeente om schooluitval en andere problematiek samen op te pakken. De ingrediënten zijn bij de bibliotheek aanwezig voor het delen van diepergaande kennis en vaardigheden met betrekking tot (jeugd)literatuur en technologie. Voor dit plan gaan we samenwerken met Goudse organisaties maar ook met individuele Goudse jongeren. Voor de financiering doen we een beroep op private fondsen.

17 In samenwerking met Bibendo/NBD Biblion.
18 Een landelijke voorleeswedstrijd onder jongeren.
19 cpnb.nl

JEUGD 18-27 jaar/professionals in het onderwijs

Studenten in het MBO of op lerarenopleidingen als de PABO leren te weinig over leesvaardigheid en leesplezier en hun kennis van (kinder)boeken is doorgaans niet toereikend. De bibliotheek wil graag haar kennis en expertise overdragen op deze nieuwe lichten docenten en pedagogisch medewerkers. Om bibliotheekbezoek onder deze leeftijdsgroep te blijven stimuleren hebben we sinds vijf jaar een jaarabonnement met 50% korting en de mogelijkheid van een maandelijks lidmaatschap. We streven er de komende periode naar om vanaf 2026 een gratis basislidmaatschap in te voeren voor deze categorie.

Culturele/incidentele programmering

Ter inspiratie voor volwassen professionals (en ouders/verzorgers) organiseert de bibliotheek in samenwerking met verschillende partijen, onder meer het Kinderboekencafé – waar nieuwe (prenten)boeken voor de jeugd worden toegelicht en tips worden gedeeld –, en verschillende cursussen en workshops voor leerkrachten en pedagogisch medewerkers.

VOLWASSENEN 27 jaar en ouder

Het structurele aanbod van het Taalhuis

Het Taalhuis verwijst deelnemers na een 'intake' door naar de aanbieder die het beste past bij de vraag. Dat gebeurt via een 'warme overdracht' zodat mensen niet verdwalen in aanmeldformulieren of telefoonmenu's. Zowel voor deelnemers die in Nederland zijn geboren (NT1) als voor nieuwkomers (NT2) zijn er tal van cursussen om (beter) Nederlands te leren. Veel aanbod is gratis, want deze groep is vaak ook economisch kwetsbaar. De bibliotheek verzorgt een informeel aanbod van wekelijkse taalcafé's en leeskringen, waarbij gebruik wordt gemaakt van makkelijk lezen-edities. Gezamenlijk een boek lezen en daarover praten, stimuleert de taalverwerving op een inspirerende manier.

Incidentele programmering en collectie

Voor de doelgroep zijn er laagdrempelige activiteiten als de Taalzomer (taalwandelingen, taallunches, etc). Ook sluiten we aan bij landelijke programmering als Heel Nederland Leest/Makkelijk Lezen Editie. We willen de deelnemers aan de leeskringen stimuleren om meer gebruik te gaan maken van onze culturele programmering zoals een auteursbezoek. Speciaal voor mensen die moeite hebben met lezen, heeft het Taalhuis/de bibliotheek een collectie Makkelijk Lezen Edities in de Chocoladefabriek, in Van Noord en in Goverwelle. De komende jaren gaan we die collecties optimaliseren aan de hand van beschikbare (uitleen)data. Kleinere, tijdelijke collecties kunnen rouleren langs ontmoetingscentra waar taalcursussen worden gegeven.

Culturele programmering in de Chocoladefabriek

Ook zelfredzame Gouvenaars die graag lezen willen we blijven inspireren. Dat doen we door regelmatig lezingen, auteursbezoeken, workshops en andere activiteiten te organiseren. We sluiten aan bij landelijke programma's als de Boekenweek en Heel Nederland Leest, maar werken ook graag samen met Goudse organisaties. De connectie tussen de collectie en de programmering wordt benadrukt door de thema-pallets, onze leestips en leesclubs gekoppeld aan programmering en door de inzet van Goudse gastcuratoren, die samen met ons collectioneren en hun favoriete boeken uit de collectie in de schijnwerpers zetten.

Leesclubs & communities

Uit sommige samenwerkingsverbanden, zoals met de Regenboog Alliantie, zijn leesclubs ontstaan. En onze schrijfcursussen hebben tot een heuse schrijvers 'community' geleid. Daaruit ontstaat weer nieuwe programmering, vullen we schrijversbezoeken in samen met onze leesclubs. Zo wordt de bibliotheek steeds meer van ons allemaal. Dat blijven we de komende jaren stimuleren en waar mogelijk in de wijken uitbreiden.

*'Wat ik mis wat ik mis
Mensen om mij heen.
Dankzij taalcafé
Omringd ik eromheen.
Mensen uit andere landen
Verschillende cultuur en kleuren.
Religie en gewoonten, gelukkig.
Bij taalcafé hebben we
de kans elkaar te kennen.
Contact met mensen zijn belangrijk.
Hier veel vrienden
heb ik gewonnen.
Ik ben heel blij met de vrijwilligers,
organisatie en gemeente Gouda,
die alles doen om ons thuis te voelen.'*

Jenny Luna, nieuwkomer en deelnemer aan Gedichten schrijven/Ontmoetingscafé

Het Taalhuis, opgericht in 2017, is onderdeel van een landelijk, regionaal en gemeentebreed samenwerkingsverband ter bestrijding van laaggeletterdheid. 22 Goudse organisaties hebben samen met het Taalhuis en de gemeente Gouda het Taalakkoord²⁰ ondertekend en leveren vanuit hun eigen expertise een bijdrage aan de preventie en bestrijding van laaggeletterdheid in de stad en de regio. Het Taalhuis is de spin in het (netwerk)-web en het expertisecentrum voor laaggeletterden en professionals in dit vakgebied. Regelmatig organiseren we inspiratie- en netwerkbijeenkomsten voor professionals die met de verschillende doelgroepen werken. En om jaarlijks de voortgang te monitoren.

Voor Gouvenaars die erg van lezen houden, maar die door fysieke beperkingen niet naar de bibliotheek toe kunnen komen, is er Bibliotheek aan Huis. Vrijwilligers van de bibliotheek komen elke zes weken langs met een stapel boeken. Daarover is van tevoren met elkaar gesproken, zodat de boeken aansluiten bij iemands interesse.

*'Bibliotheek aan Huis
geven wij een 10!'*

Familie Wiezer

Bij culturele programmering, debatten of anderszins interessante bijeenkomsten verzorgen we een 'live stream'. Ook dat is de bibliotheek aan huis.

*'Van tevoren had ik niet
direct gedacht dat een
boekenclub iets voor mij
zou zijn, maar ik wilde
dit initiatief voor queer
personen in Gouda
graag supporten.'*

*Een jaar verder ben ik nog
steeds enthousiast lid, heb
ik veel nieuwe vrienden
gemaakt en lees ik meer
dan voorheen. Het maakt
me extra blij dat er via
de boekenclub zoveel
verbinding ontstaat
waar daar duidelijk
behoefte aan is.'*

Willemijn

20 bibliotheekgouda.nl/taalakkoord

De Bibliotheek Gouda is méér dan de Chocoladefabriek en de Chocoladefabriek is méér dan de bibliotheek. Tien jaar lang al, vanaf de opening in 2014, bewijst deze hotspot een vaste waarde te zijn in het culturele landschap van Gouda. We staan in de top drie van best bezochte bibliotheken in het land, met uitpuilende traptribunes tijdens (politieke) debatten of symposia zoals de Kinderklimaatop 2024.

Met de partners Streekarchief Midden-Holland, de Drukkerswerkplaats, Kruim, VRSPACE en Mirakel Musicaltheater ontstond een veelheid aan samenwerkingsprojecten, zoals verschillende festivals, het grote Goudse Verhalenproject rondom Gouda 750 jaar en de opening van de tweede verdieping in 2022. In 2023 was op de tweede verdieping de uitermate succesvolle World Press Photo Exhibition met randprogrammering te zien en te beleven, waar maar liefst 25.000 bezoekers op afkwamen. Taal, techniek en technologie worden hier verbonden met ambacht, (lokale) geschiedenis, muziek en virtual reality. Inspirerende activiteiten, workshops, cursussen, (literaire) ontmoetingen etc. trekken wekelijks honderden bezoekers. En *last but not least* biedt de Chocoladefabriek dagelijks gratis studieplekken aan tientallen studenten – waar zó gretig gebruik van wordt gemaakt, dat er tijdens de ‘blokweken’ altijd plek tekort is.

‘Onze dochters bezoeken deze plek graag om huiswerk te maken, te studeren, nieuwe romans te lenen of gewoon, om lekker te spelen. Als ouders komen we er ook graag. Heerlijk dat Gouda een dergelijk instituut heeft waar kennis en goede manieren elkaar ontmoeten.’

Mr. drs. Pieter Verhoeve, burgemeester

Het succes heeft een keerzijde, dat beschreven we ook al in eerdere jaren. De bibliotheek heeft als hoofdhuurder een stevige taak in het beheer van het pand. En de facilitaire kosten (onderhoud, schoonmaak, beveiliging) blijven veel hoger dan wenselijk.

De beoogde samenwerking met Libertum kwam in 2023 tot een abrupt einde doordat de organisatie uiteindelijk toch niet naar de Chocoladefabriek kwam. De achtergelaten vierkante meters op de tweede verdieping boden plek aan de eerder genoemde fototentoonstelling, maar staat nog te veel leeg.

De bibliotheek weet een goede bestemming voor deze ruimte: want door uitbreiding van de organisatie en het aantal activiteiten groeien we behoorlijk uit onze jas. De tweede verdieping zou uitstekend ingezet kunnen worden voor het Ontmoetingscafé, de taalcafé's, het Librije-café van het Streekarchief, etc., een incidentele tentoonstelling en andere projecten geïnitieerd door Gouvenaars, zoals Citizen's Science (dat ook weer zou passen in een ‘Huis van Actief Burgerschap'²¹).

21 Zie pagina 29.

Gouda Geletterd: iedereen informatievaardig

Je leest of hoort er bijna dagelijks over. De polarisatie in de samenleving neemt toe. Iedereen zit in z'n eigen informatiebubbel op sociale media, waar nepinformatie moeilijk is te onderscheiden van betrouwbare feiten. Mensen die niet voldoende begrip kunnen lezen, weten de weg naar betrouwbare informatie niet of heel moeizaam te vinden. Maar ook voor zelfredzame burgers is nieuwsgaring steeds ingewikkelder door hedendaagse ontwikkelingen als kunstmatige intelligentie (AI). Wat kan je nog geloven en wat niet? De Bibliotheek Gouda schuwt de online wereld niet en ondersteunt graag bij het ontwikkelen van vaardigheden om te kunnen navigeren in het doolhof van informatie en mogelijkheden.

JEUGD o-6 jaar

Voorschoolse programmering

Samen een digitaal prentenboek lezen of een interactief taalspelletje doen op een iPad of laptop: het zijn mooie aanvullingen op het (voor)lezen van verhalen in fysieke boeken. En het is een laagdrempelige manier om te wennen aan online verhalen en deze te leren gebruiken. De Boekstart-coach kan ouders hierin adviezen geven²².

digitale web, waarmee je misschien kwetsbaar wordt voor cybercriminaliteit (zie ook: iedereen digitaal vaardig pagina 32)? Van welke informatie wil je niet dat het in verkeerde handen valt, of verkeerd gebruikt en verder verspreid wordt?

Jaarlijks biedt de Week van de Mediawijsheid gelegenheid om hier voor zowel jeugd, leerkrachten en ouders aandacht aan te besteden.

Onderschoolse programmering PO en VO

In het onderwijs zijn informatieve boeken (non-fictie) nog steeds een belangrijke bron om informatie te vinden: overzichtelijk en betrouwbaar. De jeugd groeit echter op in een wereld waarbij informatie steeds meer van het internet wordt geplukt. Daar ligt een uitdaging voor de bibliotheek: de jeugd wegwijs en informatievaardig maken en ze leren (individueel en klassikaal) dat je onderwerpen vanuit meerdere gezichtspunten kunt bekijken om vervolgens je eigen mening te vormen.

Onze mediacoach brengt bezoeken aan school of verzorgt groepsbezoeken in de bibliotheek met onder meer de 'nepnieuwsquiz' en 'AI: alleen werk van een computer?' waarbij kinderen in verschillende leeftijdscategorieën op een speelse manier alert worden gemaakt op de valkuilen bij het beoordelen van informatie. Informatievaardigheden betreffen niet alleen het zoeken van de juiste bronnen. Welke persoonlijke informatie laat je achter in het

²² Via stichtinglezen.nl zijn de belangrijkste en betrouwbaarste aanbieders te vinden.

VOLWASSENEN 27 jaar en ouder

Programmering

De nepnieuwsquiz is ook een 'hit' voor volwassenen. Stellingen over het gebruik en de impact van AI lokken uit tot discussie. Onze mediacoach kan een programma op maat ontwikkelen voor bijvoorbeeld lokale politici of ondernemers. Onderwerpen als het vinden van betrouwbare informatie en gebruik van diverse media worden de komende jaren verder geïntegreerd in de programmering van de bibliotheek, waarbij we willen inspringen op de wensen en vragen van de Gouvenaars.

Informatiepunt Digitale Overheid

Gouvenaars kunnen sinds 2022 terecht in de bibliotheek voor het zogenaamde Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)²³. Op meerdere locaties – **de Chocoladefabriek, Van Noord, het BDC in Goverwelle** – hebben we spreekuren waar gedetailleerde vragen met betrekking tot overheidswebsites worden beantwoord. Algemene vragen kunnen de hele dag door gesteld worden aan de servicebalie. En weten bibliotheekmedewerkers het antwoord niet, dan verwijzen ze door naar een organisatie waar ze het antwoord wél hebben. Gelukkig is de sociale infrastructuur in Gouda hecht en helder en weten we elkaar te vinden. Zo hebben we binnen het IDO-verband een nauwe samenwerking met de Papierwinkel en de Sociaal Makelaars, geheel volgens ons adagium: we gaan niet doen wat een ander al goed doet.

Hulpvragen en gesprekken met de doelgroep kunnen verder leiden naar ons aanbod om informatie- en digitale vaardigheden te ontwikkelen en te versterken. De komende jaren gaan we kijken of we samen met de Papierwinkel een JongerenIDO kunnen opzetten, want ook jongeren hebben hun eigen specifieke vragen aan en problemen met de digitale overheid.

23 digitaleoverheid.nl

VOLWASSENEN 27 jaar en ouder

Taalhuis. Informatieve cursussen, workshops en café's

Het Taalhuis verzorgt laagdrempelige, inhoudelijke programma's (gekoppeld aan taal) en helpt Gouvenaars om de juiste informatie te vinden en te gebruiken over de regionaal vastgestelde thema's: geld, gezondheid, werk en educatie. Ook draait er per begin 2025 de pilot *Voel je goed*. Over basisvaardigheden in combinatie met een gezonde levensstijl. De resultaten van die pilot dienen voor verdere ontwikkeling van de aanpak.

Wekelijks bruist het drukbezochte Ontmoetingscafé in de Chocoladefabriek, waar geboren en getogen Gouvenaars nieuwkomers wegwijs maken in de lokale gemeenschap. We gaan onderzoeken of het café uitgebreid kan worden naar de wijken. Bij deze initiatieven kan de bibliotheek een beroep doen op een grote groep trouwe vrijwilligers.

'Het Taalhuis vormt voor ons een belangrijke schakel tussen cliëntvragen en het Gouds taalaanbod. Het Taalhuis, zoveel meer dan taal alleen. Snel schakelen en laagdrempelig samenwerken, dat is wat we ervaren. Heel fijn dat het Taalhuis zichtbaar is in de wijken, dat werkt fijn samen!'

Sociaal makelaars Gouda

'Ik kom naar de bibliotheek. Ik zie veel mensen uit verschillende landen. We ontmoeten elkaar en we praten en we ruilen de culturen. We leren Nederlands. We hebben een leuke dag. Ik wou dat alle dagen zo leuk zouden zijn.'

Fahed Al Saud, deelnemer Ontmoetingscafé

'In deze bibliotheek vind ik meer dan alleen boeken. In deze bibliotheek vind ik verhalen van mensen. Verhalen niet uit boeken maar uit echte levenservaringen. Mensen van over de hele wereld komen samen, zo mooi. We hoeven niet dezelfde taal te spreken om een connectie te maken. In deze bibliotheek vind ik meer dan alleen boeken. Ik vind er vriendschap.'

Laura, deelnemer Ontmoetingscafé

De tolkenpool in Gouda

Sinds begin 2023 kunnen Gouvenaars en nieuwkomers een beroep doen op het Taalhuis Gouda voor een vrijwillige tolk. Deze vrijwillige tolkenpool is het antwoord op de vraag van samenwerkingspartners om beter met anderstaligen in gesprek te komen. Een goede uitleg rond bijvoorbeeld financiën, huisvesting of maatschappelijke participatie heeft veel invloed op iemands leven. De inzet van een officiële, beëdigde tolk is duur, maar die is lang niet altijd nodig.

De gratis, vrijwillige tolken zijn daarom een uitkomst. Onze tolken zijn betrokken Gouvenaars met een migratieachtergrond, die zich met liefde inzetten voor de lokale gemeenschap om verschillen te overbruggen.

Er staan inmiddels 15 talen op het menu. Naar vertaling van het Arabisch, Turks en Pools wordt het meest gevraagd. Het sociaal team, verschillende afdelingen van de gemeente Gouda, het UWV en kinderopvangcentra zijn regelmatige en tevreden gebruikers van de Goudse tolkenpool.

VOLWASSENEN 27 jaar en ouder

Democratisch (digitaal) burgerschap

Ook voor zelfredzame Gouvenaars is de gedigitaliseerde maatschappij soms een doolhof. De digitale communicatie met de overheid loopt vaak stroef en het vertrouwen in die overheid is de laatste jaren dramatisch gedaald. Daar staat tegenover dat veel burgers tegenwoordig niet of nauwelijks meer weten wat democratie precies inhoudt. Vrijheid van meningsuiting wordt misbruikt om ongefundeerde meningen te spuien op de sociale kanalen, waarmee de polarisatie de afgelopen jaren vergroot is.

Wat is er nodig om mensen te activeren 'democratisch burgerschap' echt te doorleven, om meer dan een keer in de vier jaar naar het stemlokaal te gaan? Welke bijdrage kunnen actieve Gouvenaars leveren aan de lokale gemeenschap, waardoor het

leven voor iedereen leefbaarder wordt? De komende periode gaan we uitzoeken of en op welke manier²⁴ Gouda behoefte heeft aan een 'Huis van Actief (democratisch) Burgerschap' – naar Utrechts model²⁵. Actief en democratisch burgerschap gaat over meer dan alleen politiek. Maatschappelijke initiatieven als 'Citizen's Science' passen ook binnen dit concept. Dat gaan we de komende jaren onderzoeken en ontwikkelen in samenwerking met lokale initiatiefnemers als beeldend kunstenaar Dace Sietina en andere culturele partners in de stad. We gaan hiervoor een beroep doen op aanvullende projectsubsidies. Vanzelfsprekend gaan we de komende jaren door met het organiseren van 'ontmoeting en dialoog' en maatschappelijke en politieke debatten – altijd in samenwerking met anderen.

24 Net als bij het IDO is er in Gouda al een dynamische, actieve infrastructuur van mensen en initiatieven. Daar zou het Huis voor Actief Burgerschap een aanvulling op kunnen zijn.

25 Het VSB-fonds ontwikkelt samen met de Bibliotheek Utrecht het 'Huis van Actief Burgerschap'. Een ontmoetingsplek voor burgers die initiatieven ontwikkelen ten bate de lokale gemeenschap. Een voorbeeld in de branche om ideeën op te doen en lokaal verder in te vullen.

Gouda Geletterd: iedereen digitaal vaardig

De wereld is in ijtempo gedigitaliseerd: van computerprogramma's op het werk tot whatsapp- en mailcontact met vrienden en familie en van overheidswebsites tot particuliere patiëntenportals. Nieuwe ontwikkelingen (AI, ChatGPT) krijgen meer en meer invloed op ons dagelijks bestaan. Om mee te kunnen blijven doen, moet je enig begrip hebben van digitale middelen en de nodige vaardigheden ontwikkelen. Vooral kwetsbare Gouwenaars en senioren zijn minder of te weinig digitaal vaardig en dreigen daardoor de aansluiting op de samenleving te missen. De bibliotheek voorziet in passende programmering van basisvaardigheden tot digitale geletterdheid en gaat dit aanbod de komende jaren uitbreiden.

Digitale geletterdheid

JEUGD 0-6 jaar

Voorschoolse programmering

Nieuwe generaties groeien op met smartphones, tablets, computers, digitale (prenten)boeken, interactieve computergames etc. Maar mediavaardig maakt nog niet mediawijs. Voor ouders en verzorgers is het ingewikkeld te weten waar en wanneer ze moeten inspringen om te helpen, wanneer ze digitale middelen wél kunnen inzetten en waar ze het gebruik een halt moeten toeroepen. De Bibliotheek Gouda sluit jaarlijks aan bij de landelijke Media Ukke Dagen²⁶ om ouders en verzorgers actuele 'tools & tips' te geven.

²⁶ [netwerkmediawijsheid.nl](https://www.netwerkmediawijsheid.nl)

²⁷ De eerder beschreven informatievaardigheden behoren bij het domein 'praktische kennis & vaardigheden'. Een deel van de programmering in de Techniekwerkplaats behoort bij het domein 'Ontwerpen en maken'.

JEUGD 6-18 jaar

Onderschoolse programmering PO en VO

Digitale geletterdheid is onderdeel van het curriculum van scholen geworden, maar de meeste scholen beschikken over onvoldoende mensen en middelen (én expertise) om hierin te voorzien. In de Techniekwerkplaats werken Bibliotheek Gouda en Techniekpunt Gouda sinds 2022 aan een doorgaande leerlijn digitale geletterdheid en techniek en technologie voor de Goudse jeugd. De lessenreeks is ontwikkeld voor het PO en de onderbouw van het VO. (Lang) niet alle scholen maken gebruik van de Techniekwerkplaats. De komende jaren zetten we in op uitbreiding van meerjarige samenwerkingsverbanden met het onderwijs voor een duurzame aanpak. De inhoud van de lessen kan in samenspraak met de scholen worden (door)ontwikkeld, waardoor ze optimaal aansluiten op het curriculum²⁷.

Incidentele programmering

Op zaterdagen en tijdens de vakanties zijn er regelmatig activiteiten voor de jeugd in de Techniekwerkplaats. Ook is de werkplaats te huur voor particuliere (kinder) feestjes en workshops voor volwassenen.

VOLWASSENEN 27 jaar en ouder

Digitale 'skills' ontwikkelen en op de hoogte zijn van de laatste trends. Daarvoor wil de bibliotheek de komende jaren voor verschillende doelgroepen een doorgaande leerlijn ontwikkelen waarbij vaardigheden, weerbaarheid en participatief burgerschap een plek krijgen. Gouvenaars die zich verder willen verdiepen in de digitale wereld, kunnen de komende jaren terecht bij de bibliotheek om bijvoorbeeld na te denken over online privacy. Welke data deel je allemaal, hoe sla je je wachtwoorden op, kortom: hoe hou je je digitale huishouding op orde. Vanuit een startsubsidie van de Koninklijke Bibliotheek wordt onderzocht wat de rol van de bibliotheek kan zijn voor de digitaalvaardige Gouvenaars. Dit traject wordt met aanvullende expertise uit de branche en projectsubsidies bekostigd.

'Onze samenwerking met het Taalhuis is al jarenlang van onschatbare waarde. Hun inzet voor het verzorgen van lessen digitale vaardigheden bij Promen en het geven van advies en ondersteuning bij trainingen en evenementen, zoals de kick-off van de kennismaand november, maakt een groot verschil voor ons. We kijken uit naar nog vele jaren van vruchtbare samenwerking.'

Daniëlle van der Veen, Promen

Basisvaardigheden

Digitale inclusie

De bibliotheek en het Taalhuis bieden verschillende cursussen, op verschillende 'instapniveaus', om digitale kennis en vaardigheden te vergroten²⁸. Ook zijn er wekelijks, op meerdere locaties, inloopspreekuren voor computervragen. Hierin trekken we vaak samen op met vrijwilligers van Seniorweb²⁹. In de Chocoladefabriek hebben we een 'Oefencafé' waar Gouvenaars kunnen binnenlopen om hun opgedane kennis verder te versterken – dat zouden we graag uitbreiden naar de wijken. Dit past binnen de huidige begroting.

Werkgeversaangepak

Samen met werkgevers als Promen en Cyclus³⁰ ontwikkelde de bibliotheek de afgelopen jaren een op maat gesneden 'werkgeversaangepak' van cursussen op de werkvloer waarmee werknemers leren hoe ze hun medewerkersdossier kunnen beheren, hun vrije dagen en ziekmeldingen digitaal kunnen regelen. Aangezien in en rondom Gouda de nodige bedrijven zijn gevestigd met veel laaggeletterde werknemers, is daar nog veel winst te behalen.

28 Wet educatie voor volwassenen/rijksgeboden.

29 seniorweb.nl

30 Ondersteund door de regiocoördinator en de Stichting Lezen en Schrijven.

De Techniekwerkplaats, op de tweede verdieping van de Chocoladefabriek, is dé plek waar taal en digitaal samen komen. Hier wordt de jeugd op een creatieve manier in aanraking gebracht met techniek en technologie en krijgen ze grip op vaardigheden die passen bij de 21ste eeuw en bij de beroepen van de toekomst.

Taal en techniek hebben gemeen dat ze met alles verweven zijn. Kijk om je heen en je ziet taal in de vorm van woorden, afbeeldingen maar ook programmeertaal. Techniek zit in het maken van een stoel, een stopcontact, maar eveneens in digitale apparaten. Taal en techniek kunnen niet los van elkaar bestaan. Daarom hebben veel bibliotheken tegenwoordig een 'maakplaats'³¹, waar de jeugd kan kennismaken met 'hippe' apparatuur als 3D-printers tijdens incidentele activiteiten. In samenwerking met Techniekpunt en het onderwijs, de gemeente Gouda en het bedrijfsleven heeft de Bibliotheek Gouda er voor gekozen om een stapje verder te gaan en de aandacht te vestigen op het belang van techniekonderwijs³² in de Techniekwerkplaats.

In de Techniekwerkplaats krijgt de jeugd lessenreeksen in een doorgaande leerlijn (van groep 5 t/m de 2^e klas onderbouw VO). We maken daarbij gebruik van ST(R)EAM³³ (Science, Reading, Technology, Engineering, Arts & Mathematics); een methode om aan de slag te gaan met 21ste eeuwse vaardigheden waarbij technologie altijd verbonden wordt aan taal. Hoe programmeer en maak je een prototype? Welke informatie heb je nodig om je opdracht goed uit te voeren en hoe kom je aan die informatie? En hoe presenteer je jouw idee aan de klas of de buitenwereld? De focus ligt, naast taal, op het aanwakken van creativiteit. Niet omdat we van alle kinderen beeldend kunstenaars willen maken, maar om ze aan te leren 'gewone', dagelijkse – technische – problemen op een inventieve manier op te lossen. Behalve de leesvaardigheid staan ook de creativiteit en het probleemoplossend vermogen sterk onder druk.³⁴ De handenarbeidlokalen in het primair onderwijs zijn zo goed als verdwenen en kinderen komen niet (genoeg) in aanraking met techniek en technologie om bijvoorbeeld een technische opleiding te kiezen. De tekorten aan goed geschoold personeel worden daardoor alleen maar groter, met alle gevolgen van dien. Sterk Techniekonderwijs (STO) stuurt aan op een goede aansluiting tussen primair en voortgezet onderwijs en een hechte samenwerking tussen de verschillende partijen.

De kracht van de Techniekwerkplaats Gouda is dat we heel breed kunnen programmeren omdat we alles in huis hebben: van ambachtelijk gereedschap tot hypermoderne robotica en virtual reality. De keuze voor techniekonderwijs of een technisch beroep maakt een kind niet alleen. Ouders spelen een rol in de waardering van technische opleidingen versus theoretische opleidingen. Daarom willen we de komende jaren onze focus in de Techniekwerkplaats verbreden en kennis delen met en door volwassenen. Ons doel is dat in 2029 Gouwenaren een beter beeld hebben bij alle mogelijkheden die techniek en technologie ons bieden en dat het imago van techniekonderwijs hierdoor verbetert.

31 Maakplaatsen, fab labs, maker's spaces – bibliotheken geven ze verschillende namen. In Gouda heet het de Techniekwerkplaats.

32 We richten ons met name op het PO en de onderbouw van het VO.

33 De methode heet STEAM, met de R van Reading erbij, omdat de Bibliotheek Gouda alles aan taal- en leesvaardigheid koppelt.

34 'Screentime and the Brain' <https://hms.harvard.edu>

De inhoudelijke en organisatorische fundamenteën van de bibliotheek

We vestigen er niet aflatend de aandacht op. Aan de basis van álles wat we doen in het leven, staat TAAL. Zonder taalbeheersing kom je nergens en zonder voldoende leesvaardigheid heb je slechts een zeer beperkte, niet toereikende taalbeheersing, zoals onderzoek³⁵ na onderzoek de laatste jaren heeft bevestigd. Vaardigheden zijn niet statisch. Je moet ze blijven trainen. Dat geldt ook voor begrijpend lezen. Een betere leesvaardigheid zorgt voor meer leesplezier dat er weer voor zorgt dat je meer gaat lezen, en zo verder.

De collectie

Als openbare bibliotheek onderscheiden we ons door te collectioneren vanuit een aantal gedeelde waarden zoals die sinds 2015 zijn vastgelegd in de eerder genoemde bibliotheekwet: betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit, pluriformiteit en toegankelijkheid. Deze waarden zijn zowel op de fysieke als de digitale collectie van toepassing.³⁶

35 lezenenschrijven.nl

36 In het collectiebeidsplan van de Koninklijke Bibliotheek worden deze waarden nader toegelicht.

De collectie

fysiek

De collectie van de bibliotheek Gouda staat aan de basis van alles wat we doen, voor de jeugd en voor volwassenen. We hebben in onze uitleenfunctie de laatste jaren een duidelijke keuze gemaakt voor fysieke boeken, kranten en tijdschriften en combineren dit aanbod met e-books en luisterboeken van de online bibliotheek en het interbibliothecair leenverkeer (IBL) van de Koninklijke Bibliotheek. Met onze eigen collectie kunnen we voldoen aan de grootste vraag van onze leden, met name in hun behoefte aan actuele en regionale titels. Met het landelijk aanbod voldoen we ook aan de vraag naar andere materialen en oudere, minder populaire of reeds uitgeleende titels.

De bibliotheek legt met haar collectiebeleid³⁷ voor een actuele, pluriforme, fysieke en digitale collectie het belangrijkste fundament onder de leesvaardigheid. We werken aan een aantrekkelijk en stimulerend aanbod, waar er voor iedereen een passend en inspirerend boek is te vinden³⁸. De komende tijd willen we aan de hand van beschikbare data onze verschillende collecties per locatie beter laten aansluiten op de wijkbehoeften. Daarnaast kunnen we op aanvraag kleine, tijdelijke collecties laten rouleren in de stad (scholen, buurthuizen, opvangcentra).

Algoritmen zijn een goed hulpmiddel. En natuurlijk zal een groot deel van de collectie 'rationeel' worden onderhouden, maar het analyseren en interpreteren van data en hoe je daar slim gebruik van kunt maken voor de programmering en in de benadering van doelgroepen – dat blijft mensenwerk. Die data-expertise is in de meeste bibliotheken nog

niet of nauwelijks voorhanden en daarin zoeken we de samenwerking op met collega's in de branche, NBD Biblion, de Koninklijke Bibliotheek en Probiblio. In het collectieplan 2025-2029, dat in aanvulling op dit meerjarenbeleidsplan wordt geschreven, gaan we gedetailleerder in op ingezette koers en op de kaders die gesteld worden in zowel het landelijke collectieplan van de Koninklijke Bibliotheek als het provinciale collectieplan van de Zuid-Hollandse bibliotheken.

online

We willen de koppeling tussen de fysieke en de online collectie meer gaan benadrukken. Daarbij gaan we gebruik maken van moderne communicatiemiddelen als qr-codes, maar ook onze medewerkers zullen gebruikers vaker attenderen op de mogelijkheden van de online bibliotheek. Zo kan voor leesclubs het lezen van digitale boeken een handige aanvulling zijn, aangezien een bibliotheek nou eenmaal niet 10 exemplaren van dezelfde titel in huis heeft.

Vrienden van de bibliotheek

Een lidmaatschap van de bibliotheek is niet voor iedereen vanzelfsprekend of ligt financieel niet voor iedereen binnen handbereik. Daarvoor hebben we VRIENDEN in de bibliotheek. Met de bijdrage van onze vrienden verstrekken we cadeaulidmaatschappen aan Gouvenaars die een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

37 Het Goudse collectiebeidsplan is een lokale uitwerking van en aanvulling op het landelijke collectiebeleid van de Koninklijke Bibliotheek en het provinciale collectiebeleid van Probiblio.

38 Als de Bibliotheek Gouda een bepaald boek niet in haar collectie heeft, kunnen leden het boek aanvragen via het Interbibliothecair Leenverkeer (IBL).

De dienstverlening

fysiek

Een boekencollectie gaat pas leven als die goed over het voetlicht wordt gebracht en ontsloten wordt door deskundige medewerkers, die bezoekers van betrouwbare en inspirerende adviezen en informatie voorzien. De laatste jaren zijn de taken van onze publieke medewerkers verbreed door de komst van het IDO, waardoor er dagelijks ook vele maatschappelijke vragen worden gesteld en beantwoord. Kennis van de collectie en taal en verhaal' blijven ook in de toekomst het fundament van de Bibliotheek Gouda vormen. Bijna al onze medewerkers hebben 'dubbelfuncties': ze werken in de publieke dienstverlening én werken mee aan programmering, organiseren leesclubs, 'bibliotheek aan huis', regelen spreekuren voor het IDO of cursussen basisvaardigheden vanuit het Taalhuis, etc. Deze brede inzetbaarheid zit in het DNA van onze organisatie. Het maakt ons flexibel waardoor we snel kunnen inspelen op vragen en verzoeken uit de gemeenschap. En meer (bredere) kennis maakt meer mogelijk.

We vergeten onszelf wel eens in de waan van de dag. De komende jaren willen we meer tijd maken voor het borgen van kennis bij de uitstroom van ervaren collega's, voor gedegen inwerkprogramma's, kennisoverdracht en deskundigheidsbevordering voor alle medewerkers³⁹. En we maken tijd om beter op de hoogte te zijn van elkaars werk, van activiteiten en ontwikkelingen. Zodat we bezoekers en leden van de bibliotheek nóg beter van dienst kunnen zijn en onze samenwerkingsverbanden nóg beter kunnen invullen.

online

We zorgen voor een zo toegankelijk mogelijke website volgens de laatste wettelijke eisen en communiceren in onze nieuwsbrieven en andere uitingen in duidelijke taal.

Fysieke en digitale infrastructuur

Zowel voor onze gebouwen als voor onze digitale infrastructuur hebben we geactualiseerde onderhouds- en investeringsplannen. De kosten voor met name IT zijn de afgelopen jaren fors gestegen – mede door de uitbreiding van onze organisatie, zowel in digitaal aanbod als in medewerkers en werkplekken. Ook zorgen nieuwe en uitgebreidere mogelijkheden voor een stijging van de kosten. Om in te kunnen blijven springen op nieuwe ontwikkelingen, in samenwerking met onze IT-partner Heycom/VRSPACE, doen we een beroep op projectsubsidies uit bijvoorbeeld het gemeentelijke Innovatiefonds en andere fondsen.

Samenwerken in de culturele sector

De bibliotheek is onderdeel van de C4⁴⁰ en in die hoedanigheid aanjager van of deelnemer aan stadsbrede culturele activiteiten, die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente Gouda. De C4 zorgt voor verbinding tussen de culturele sector, de lokale politiek en het bedrijfsleven in en om Gouda. Ook organiseren we incidentele kennis- en informatiesessies en we zorgen voor een afvaardiging in het bestuur van de Samenwerkende Binnenstad Ondernemers Gouda (SBG).

Medewerkers en vrijwilligers

Het 'leven lang leren'-motto van de branche wordt door de medewerkers van de Bibliotheek Gouda (uit)gedragen. We voelen de noodzaak om onszelf te blijven ontwikkelen, om zo vragen en behoeften uit de gemeenschap deskundig tegemoet te kunnen treden. De structurele aandacht voor het strategische personeelsbeleid zit verweven in onze organisatie. Richtlijnen voor o.a. duurzame inzetbaarheid, de inrichting van het functiehuis en de bijbehorende, jaarlijkse gesprekscyclus helpen ons hierbij. Samen met collega-bibliotheken uit de provincie en ondersteund door HR-expertise uit de branche, is in 2024 ons personeelsbeleid geactualiseerd. Daar kunnen we de komende jaren op voortbouwen.

Op 1 januari 2025 bestaat de formatie van de bibliotheek uit 44 bevlogen, intrinsiek gemotiveerde medewerkers (23,5 FTE), inclusief 10 opruimkrachten (Goudse scholieren) en exclusief 4 zzp'ers. We kunnen rekenen op een groot en gemotiveerd corps van 112 enthousiaste vrijwilligers. De inzet van vrijwilligers is de laatste jaren verdrievoudigd, daar raken we de komende jaren aan de grens van de groei. De Bibliotheek Gouda is een professionele organisatie, waar vrijwilligers *ondersteunende* werkzaamheden verrichten, geen *vervangende*.

Governance

We zijn ambitieus en vragen veel van onszelf. Bij een organisatie als de onze, met zelfstandige, autonome medewerkers die werken aan een waaier van publieke taken, gefinancierd door publiek geld, hoort een goed georganiseerde medezeggenschap en goed toezicht. De Personeelsvertegenwoordiging (PVT) zal ook de komende beleidsperiode de directeur-bestuurder als gesprekspartner met raad en daad bijstaan. Door goed te luisteren naar de medewerkers en te zorgen dat belangrijke informatie tijdig gedeeld, besproken en omarmd wordt, draagt de PVT in belangrijke mate bij aan het functioneren van de organisatie als geheel. De Raad van Toezicht toetst door het jaar heen het uitgezette beleid, de gemaakte prestatieafspraken en de jaardoelen aan de behaalde resultaten en volgt de landelijke codes (zie pag 8) bij de invulling van haar taken.

39 Voor deskundigheidsbevordering kan de bibliotheek een beroep doen op partners in de branche. Zie o.a. probiblio.nl

40 C4: de vier grote culturele instellingen in Gouda, te weten de Bibliotheek Gouda, het Museum Gouda, de Schouwburg Gouda en Cultuurhuis de Garensplannerij.

De financiële fundamenten van de bibliotheek

Onder het hiervoor beschreven, inhoudelijke meerjarenplan liggen concrete, uitgewerkte (deel)plannen en – in de basis – een financieel evenwichtige organisatie. Het grootste deel van onze organisatie kan betaald worden uit de structurele exploitatiesubsidie, al dekt de indexering niet geheel de (sterk) stijgende kosten voor materialen en zakelijk diensten van de laatste jaren. De meerjarige subsidie wordt aangevuld met incidentele projectsubsidies uit verschillende fondsen en onze eigen inkomsten.

De meerjarenbegroting laat zien dat we scherp aan de wind zeilen en vanaf 2026 de eigen inkomsten moeten vergroten om een sluitende begroting te realiseren. In de afgelopen twee beleidsperiodes heeft de bibliotheek zich jaarlijks tot taak gesteld met een bescheiden dotatie een eigen vermogen op te bouwen waarmee onverwachte tegenslagen kunnen worden opgevangen. Dat geeft meer stabiliteit voor de organisatie en continuïteit voor de ingezette koers. Want we benadrukken graag nogmaals: de bevordering van meervoudige geletterdheid is een zaak van lange adem en structurele aandacht.

Aan de meerjarenbegroting liggen de volgende uitgangspunten ten grondslag: Om onze werkzaamheden ten volle te kunnen uitvoeren (kwalitatief en kwantitatief), zowel in de Chocoladefabriek als in de wijken, is uitbreiding van de formatie nodig met 2,5 fte. De decentralisatiegelden van het Rijk, behorende bij de geactualiseerde en uitgebreide Wsob⁴¹ (Wet op het openbare bibliotheekstelsel) zijn daarom buitengewoon goed getimed. De gelden worden ingezet voor uitbreiding van de dienstverlening en de locaties in de wijken (Goverwelle en Westergouwe) en voor het verstevigen van de structurele aanpak van laaggeletterdheid voor de doelgroepen 0-4 jaar en hun ouders en leesbevordering voor de jeugd in het VO.

Voor innovatieve projecten op het gebied van taal, technologie en digitale geletterdheid zorgen wij voor aanvullende financiering uit de branche of uit (landelijke) projectfondsen, aangevuld

met eigen inkomsten van de bibliotheek. Binnen de huidige begroting kunnen we met dBos PO groeien naar 10 scholen en in het VO naar 3 in totaal. Meer aanvragen komen op een wachtlijst totdat de financiering geborgd is (door scholen en/of gemeente). Er zijn start- en stimuleringsubsidies voor scholen die via de bibliotheek kunnen worden aangevraagd bij Probiblio. Investerings naar aanleiding van het geactualiseerde meerjarenonderhoudsplan en afschrijving en vervanging van (it)apparatuur zijn verwerkt in de cijfers tot en met 2029. Zowel voor de baten als voor de lasten is gerekend met een indexering van 3%.

De huidige subsidiebeschikking loopt tot en met 2027 – we gaan ervanuit dat de gemeente ook in de jaren daarna het belang van de bibliotheek op waarde zal blijven schatten en de subsidie te zien als een belangrijke investering in de toekomst van Gouda.

Een meerjarenbegroting is gebaseerd op prognoses. Prognoses die in onzekere of turbulente tijden onder druk kunnen komen te staan. Voor 2025 zijn de subsidies vastgesteld. Voor de jaren erna, geredeneerd vanuit de noodzaak van ons gehele aanbod en vanuit de ingezette koers, zijn die bedragen geïndexeerd. Zowel de baten als de lasten. Dit is wat een professionele organisatie als de Bibliotheek Gouda 'kost'.

Investeren in de bibliotheek is investeren in de inwoners van Gouda. Geletterde Gouwenars brengen op termijn ook iets 'terug'. Ze zijn gesterkter, gezonder, gelukkiger, vinden (betere) banen – die meer belastingen opleveren – en kunnen zelfstandig(er) functioneren. Mocht de gemeente er op enig moment toe over (moeten) gaan om subsidies te korten, dan zal dat leiden tot keuzes en aanpassingen in de werkzaamheden. Het is geen optie om hetzelfde aanbod te garanderen met minder medewerkers en meer vrijwilligers. Bibliotheekwerk is en blijft vakwerk.

41 debibliotheken.nl

Baten

1a. Structurele exploitatiesubsidie

De meerjarige exploitatiesubsidie is tot en met 2027 vastgesteld. Daarna wordt een nieuwe aanvraag gedaan. Gebaseerd op de afgelopen jaren, zijn we voor de structurele financiering van de gemeente Gouda uitgegaan van een jaarlijkse index van 3%. De indexering is voor de te verwachten toekomstige prijsstijgingen waarschijnlijk niet toereikend.

1b. Decentralisatieuitkering

In 2025 en 2026 (en verder) heeft het Rijk extra budget voor de bibliotheekbranche: de zgn. decentralisatiegelden. Het bedrag is gebaseerd op een aanvulling per inwoner en komt voor ons neer op €223.486,-. Deze gelden zijn niet geïndexeerd. Na 2026 worden de decentralisatiegelden uitgekeerd via het gemeentefonds en hebben we dit bedrag geïntegreerd in de exploitatiesubsidie.

2. Projectsubsidies

Een aantal projectsubsidies van de gemeente en het Rijk (bv. gezinsaanpak, WEB) komen jaarlijks terug maar zijn niet geïndexeerd. Innovatieve projecten zoals we die voor ogen hebben in de Techniekwerkplaats of om leesplezier op de kaart te zetten, worden met incidentele projectsubsidies uit private fondsen of geld uit de branche (Koninklijke Bibliotheek, Probiblio) gefinancierd. In 2025 ontvangt het Taalhuis een extra projectsubsidie van één jaar voor een pilot over basisvaardigheden en een gezonde levensstijl (31k).

3. Sponsorbijdragen

De komende jaren zetten we in op groei van onze Vrienden van de Bibliotheek. Met de opbrengsten kunnen we de collectie van het Taalhuis uitbreiden en cadeaulidmaatschappen verstrekken aan kwetsbare Gouvenaars die een steuntje in de rug verdienen.

4. Inkomsten gebruikers

Groei van ons ledenaantal betekent niet per se groei van de inkomsten uit gebruikers. Voor de groep 18-27 jarigen wil de bibliotheek vanaf 2026 een gratis lidmaatschap instellen. De nieuwe abonnementenstructuur, ook voor educatieve instellingen, wordt eind 2025 op de website gepubliceerd.

5. Specifieke dienstverlening

Betreft inkomsten uit activiteiten (incl. dBos), verhuur vergaderruimtes en verhuur aan partners in de Chocoladefabriek.

6. Diverse baten

Incidentele opbrengsten uit verkoop materialen en (tweedehands) apparatuur.

Lasten

7. Bestuur en organisatie

Kosten voor onder meer accountants, organisatieontwikkeling en verplichte evaluaties als de certificering en ri&e's (risicoinventarisaties en -evaluaties).

8. Huisvesting

De nieuwe locatie in Goverwelle en die in Westergouwe (per nov. 2025) zorgen voor een stijging van de huisvestingskosten de komende jaren. Per 2028 is de lening ten behoeve van de inrichting van de Chocoladefabriek afbetaald, waardoor de rentelasten komen te vervallen.

9. Lonen

Een groeiende organisatie betekent groeiende loonkosten. De loonsverhogingen conform de CAO 2024-2026 zijn verwerkt. Met de groei van de formatie en de loonkosten, stijgen ook de sociale lasten, de pensioenlasten en de overige personeelskosten (verzekeringen etc). Ook de inzet van zzp'ers is opgenomen.

13. Administratie

Met de groei van de organisatie stijgen ook kosten als die van de administratie, nog afgezien van de inflatiecorrectie.

14. Transport

Met het oog op de opening van een locatie in Westergouwe zijn de transportkosten per 2026 verhoogd met 2k.

15. Automatisering

Ook hier geldt: een groeiende organisatie met een groeiend aantal activiteiten heeft meer IT nodig, meer materiaal voor cursussen etc. Ook worden aan de beveiliging van de IT-structuur steeds hogere en dus duurere eisen gesteld. De kosten voor de komende jaren zijn scherp inzichtelijk gemaakt in een IT-vervangingsplan, dat jaarlijks geactualiseerd wordt.

16 Collectie en media

Voor 2025 is extra aanschaf Westergouwe (30k) begroot. Groei van het aantal leden én van het aantal locaties zorgt voor een blijvende, hogere kostenpost van de collectie vanaf 2026.

17. Specifieke kosten

Zijn in lijn met voorgaande jaren en verwachtingen. Investeringskosten zijn zo accuraat als mogelijk op dit moment verwerkt.

18. Overige kosten

Incidentele lasten van geringe omvang.

19. Financiële lasten

Per 2028 is de BNG-lening ten behoeve van de verhuizing naar de Chocoladefabriek afbetaald (62k per jaar).

Meerjarenbegroting 2025-2029

Exploitatie (Bedragen x € 1)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
batens					
<i>Overheidsbijdragen en-subsidies</i>					
1 ^A Meerjarige exploitatiesubsidie gemeente Gouda 2023-2027	2.733.428	2.815.431	3.130.085	3.223.987	3.320.707
1 ^B Decentralisatieuitkering Bibliotheken 2025 & latere jaren	223.486	223.486	0	0	0
1 Structurele exploitatiesubsidie	2.956.914	3.038.917	3.130.085	3.223.987	3.320.707
2 Projectsubsidies (niet geïndexeerd)	388.488	357.488	357.488	357.488	357.488
	3.345.402	3.396.405	3.487.572	3.581.475	3.678.194
3 Sponsorbijdragen	2.500	3.000	3.500	4.000	4.000
4 Inkomsten gebruikers	274.500	274.500	274.500	274.500	274.500
5 Specifieke dienstverlening	350.708	363.730	374.642	385.881	397.457
6 Diverse baten	1.000	1.030	1.061	1.093	1.126
TOTAAL BATEN	3.974.110	4.038.664	4.141.275	4.246.948	4.355.277
lasten					
7 Bestuur en organisatie	65.000	66.950	68.959	71.027	73.158
8 Huisvesting	1.114.733	1.161.093	1.193.626	1.221.621	1.207.552
9 Lonen	1.309.934	1.349.232	1.389.709	1.431.400	1.474.342
10 Sociale lasten	211.617	217.965	224.504	231.240	238.177
11 Pensioenlasten	205.034	211.185	217.521	224.046	230.768
12 Overige personeelskosten	287.450	296.074	304.956	314.105	323.528
9-12 Totaal personeelskosten	2.014.035	2.074.456	2.136.690	2.200.791	2.266.814
13 Administratie	94.882	97.729	100.661	103.680	106.791
14 Transport	10.000	12.000	12.360	12.731	13.113
15 Automatisering	221.963	227.993	235.612	242.935	254.313
16 Collectie & Media	255.000	240.000	247.200	254.616	262.254
17 Specifieke kosten	173.149	180.247	184.109	187.693	193.040
18 Overige kosten	2.500	2.575	2.652	2.732	2.814
19 Financiële lasten	4.368	3.276	2.184	1.092	0
TOTAAL KOSTEN	3.955.631	4.066.320	4.184.052	4.298.918	4.379.850
RESULTAAT VOOR BUITEN-GEWONE BATEN EN LASTEN	18.479	-27.655	-42.777	-51.970	-24.573
20 Buitengewone baten en lasten					

Vriendenabonnement

Even naar de bibliotheek om een stapel boeken te halen. Heerlijk voor velen, maar helaas niet vanzelfsprekend voor iedereen. Met ons Vriendenprogramma zorgen we ervoor dat ook de meest kwetsbare mensen in Gouda gebruik kunnen maken van de Bibliotheek Gouda.

Colofon

Dit plan is tot stand gekomen met de inspirerende en motiverende inbreng (waarvoor dank!) van:

- **De medewerkers, vrijwilligers en leden van de Raad van Toezicht van de Bibliotheek Gouda.** In meerdere bijeenkomsten en gesprekken hebben we gezamenlijk de richting voor de komende jaren vastgesteld.
- **Gemeenteraadsleden, ambtenaren en college van de gemeente Gouda.** Het is goed om in samenspraak tot de best mogelijke invulling van de samenwerking met de stad te komen. De bibliotheek prijst zich gelukkig met de gemeentelijke betrokkenheid.
- **Collega's en samenwerkingspartners uit de bibliotheekbranche, de cultuursector, het onderwijs en het sociale domein.** Wat is er al veel moois opgezet (soms met vallen en opstaan) en daar gaan we de komende jaren vast weer een paar hoogtepunten aan toevoegen
- **Leden van de bibliotheek, bezoekers van onze locaties in de stad en andere Gouvenaars (al dan niet verbonden aan onze meedenktank) die nog geen lid zijn, maar dat ongetwijfeld na het lezen van deze plannen willen worden.**

2025 © Bibliotheek Gouda

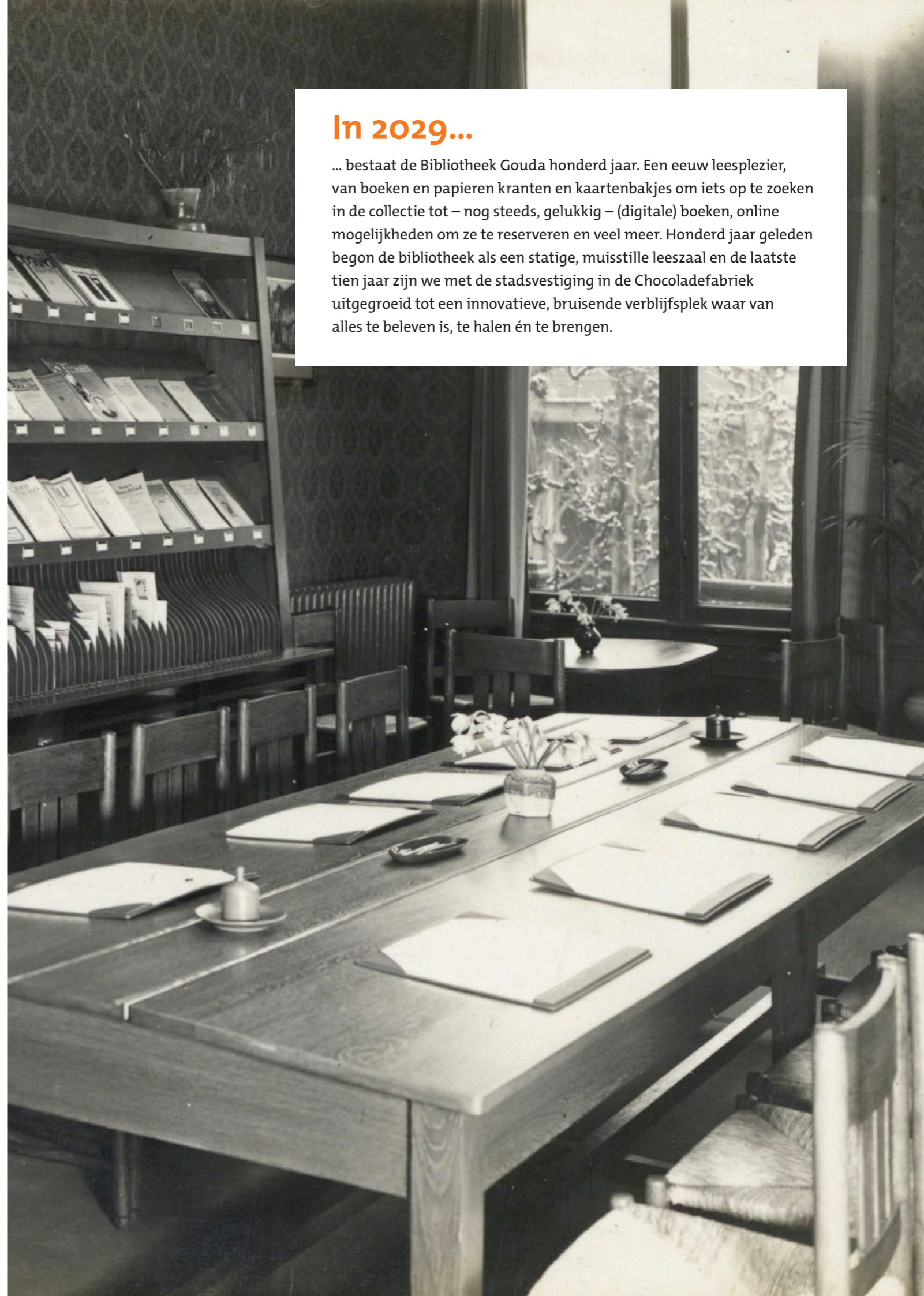
Tekst Erna Staal en Bibliotheek Gouda

Foto's Sandra Zeilstra, 3MegaWatt (pagina 15), Astrid den Haan (pagina 22), Streekarchief Midden-Holland (pagina 47)

Vormgeving 3MegaWatt Ontwerpers BNO

In 2029...

... bestaat de Bibliotheek Gouda honderd jaar. Een eeuw leesplezier, van boeken en papieren kranten en kaartenbakjes om iets op te zoeken in de collectie tot – nog steeds, gelukkig – (digitale) boeken, online mogelijkheden om ze te reserveren en veel meer. Honderd jaar geleden begon de bibliotheek als een statige, muisstille leeszaal en de laatste tien jaar zijn we met de stadsvestiging in de Chocoladefabriek uitgegroeid tot een innovatieve, bruisende verblijfsplek waar van alles te beleven is, te halen én te brengen.

Een bibliotheek is, op de openbare weg na, de meest toegankelijke en laagdrempelige organisatie in het land. Iederéén is er welkom, ongeacht religieuze achtergrond, politieke opvatting, besteedbaar inkomen, etc. We zijn er voor iederéén van 0 tot 100+ en op elk gewenst lees- en leerniveau, van beginners tot gevorderden. Onze dienstverlening en activiteiten zijn afgestemd op kleinere doelgroepen in verschillende leeftijds-categorieën, lees- en leerniveaus en interesses. Want we geloven in maatwerk.

Contact

Klein Amerika 20
2806 CA Gouda
T 0182 - 590101
info@bibliotheekgouda.nl

www.bibliotheekgouda.nl

de Gouda
Bibliotheek

